

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 9.2.2005
KOM(2005) 33 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO

Sosiaalipoliittinen ohjelma

KOMISSIION TIEDONANTO

Sosiaalipoliittinen ohjelma

”Sosiaalinen Eurooppa maailmantaloudessa: työtä ja mahdollisuuksia kaikille” on sosiaalipoliittisen ohjelman vuoteen 2010 ulottuvan toisen vaiheen tunnuslause. Komissio toteaa Lissabonin strategian väliarviointia koskevassa tiedonannossaan, että perustuslaissa vahvistettu Eurooppaa yhdistävä visio perustuu haluun pyrkiä ”Euroopan kestävään kehitykseen, jonka perustana ovat tasapainoinen talouskasvu ja hintavakaus, täystyöllisyyttä ja sosiaalista edistystä tavoitteleva erittäin kilpailukykyinen sosiaalinen markkinatalous sekä korkeatasoinen ympäristönsuojelu ja ympäristön laadun parantaminen”.

Komissio sitoutuu täysin Euroopan sosiaalisen mallin nykyaikaistamiseen ja kehittämiseen sekä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseen ja pitää näitä asioita osana sekä Lissabonin strategiaa¹ että kestävä kehityksen strategiaa². Tässä sosiaalipoliittisessa ohjelmassa yksilöidään ne prioriteetit, joiden tulisi ohjata Euroopan unionin toimia tällä alalla.

Sosiaalipoliittisen ohjelman tarkistaminen täydentää ja tukee Lissabonin strategian väliarviointia, jossa on keskitytty kasvuun ja työpaikkoihin. Ohjelmalla on keskeinen rooli talouskasvun sosiaalisen ulottuvuuden edistämisessä.

Vuosien 2000–2004 aikana edistyttiin jo hyvin paljon. Nyt on aika tehostaa sosiaalipoliittisen ohjelman toimenpiteiden täytäntöönpanoa niiden periaatteiden mukaisesti, jotka ovat osoittautuneet hyviksi. Periaatteiden avulla olisi:

- jatkettava yhtenäistä eurooppalaista lähestymistapaa, jolla taataan talous-, sosiaali- ja työllisyyspolitiikan myönteinen vuorovaikutus,
- edistettävä työn, sosiaalipolitiikan ja työmarkkinasuhteiden laatua, mikä vastaavasti parantaa henkisen ja sosiaalisen pääoman muodostumista,
- nykyaikaistettava sosiaalisen suojelun järjestelmiä yhteiskunnan tämänhetkisiä tarpeita vastaaviksi ottamalla lähtökohdaksi yhteisvastuu ja vahvistamalla näiden järjestelmien roolia tuotannontekijänä,
- otettava sosiaalipolitiikan puuttumisen kustannukset huomioon.

Sosiaalipoliittisen ohjelman lisäarvoa ei voida kiistää. Sillä voidaan helpottaa kansallisten järjestelmien nykyaikaistamista silloin kun tapahtuu kauaskantoisia taloudellisia ja yhteiskunnallisia muutoksia. Se tukee yhtenäismarkkinoiden moitteetonta toimintaa varmistamalla perusoikeuksien ja yhteisten arvojen noudattamisen.

Euroopan parlamentti on vahvistanut lähestymistavan tärkeyden Lissabonin strategian sosiaalisista näkökohdista viime vuosina antamissaan kannanotoissa.

Ohjelmassa on hyödynnetty lisäksi sosiaalipolitiikan tulevaisuutta käsittelevän korkean tason ryhmän raporttia sekä uutta, lokakuussa 2004 ilmestynyttä kolmatta Wim Kokin raporttia ”Facing the challenge”. Siinä on lisäksi otettu huomioon Alankomaiden

¹ KOM(2005)24.

² KOM(2005)37.

puheenjohtajakaudella vuoden 2004 toisella vuosipuoliskolla järjestetyt avoimet ja interaktiiviset keskustelut.

Sosiaalipoliittisella ohjelmalla on kaksitahoinen strategia:

Ohjelmassa korostetaan ensinnäkin ohjelman roolia kansalaisten luottamuksen lisäämisessä. Muutosprosessin hallinnan kannalta kansalaisten luottamus on olennainen tekijä ja sen psykologinen merkitys taloudelliselle kasvulle on keskeinen. Sosiaalipoliittisessa ohjelmassa esitellään yhdistelmä yhteisön välineitä, joilla ohjelman täytäntöönpanon laatua aiotaan parantaa, ja samalla esitellään menestymisen kolme perusedellytystä, joita ovat sukupolvien välinen lähestymistapa, muutuskumppanuus ja maailmanlaajuistumisen tarjoamiin mahdollisuuksiin tarttuminen.

Toiseksi sosiaalipoliittisessa ohjelmassa esitellään Euroopan komission vuosiksi 2005–2009 laatimien strategisten tavoitteiden³ keskeiset toimet kahdelta pääalueelta eli 1) työllisyydestä (hyvinvointitavoite) ja 2) siihen liittyvistä yhdenvertaisista mahdollisuuksista ja sosiaalisesta osallisuudesta (yhteisvastuutavoite). Sosiaalipoliittisessa ohjelmassa yhdistetään yhteisen eurooppalaisen kehyksen vahvistaminen ja erilaisten toimenpiteiden täytäntöönpano, jotta voidaan vastata erilaisiin tarpeisiin. Näin se tukee Euroopan perustuslakiluonnoksen tunnuslausetta ”moninaisuudessaan yhtenäinen”.

1. LUOTTAMUKSEN LISÄÄMINEN – MENESTYSTEKIJÄT JA EDELLYTYKSET

1.1. Luottamuksen lisääminen

Sosiaalipoliittisen ohjelman tavoitteena on nykyaikaistaa eurooppalaista yhteiskuntamallia erityisesti parantamalla yhteisiä valmiuksia toimia sekä tarjota uusia mahdollisuuksia kaikille.

Tärkeimmät muutosvoimat – lisääntynyt globaali kilpailu, tekninen kehitys ja väestön ikääntyminen – tulevat kiihtymään tämän vuosikymmenen loppuun mennessä. Myös alhainen työllisyysaste, työttömyys, köyhyys, eriarvoisuus ja syrjintä säilyvät edelleen suuren luokan haasteina.

Ehdotettujen toimenpiteiden tavoitteena on sosiaalipolitiikkaa nykyaikaistamalla vahvistaa kansalaisten luottamusta omaan kykyynsä hallita muutoksia.

1.2. Välineet

Euroopan unionilla on sosiaalipoliittisen ohjelman täytäntöönpanoa varten useita välineitä: lainsäädäntö, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu, rahoitusvälineet, erityisesti Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja Progress-ohjelma avoin koordinoitimenetelmä- jolla tuetaan jäsenvaltioiden pyrkimyksiä nykyaikaistaa työllisyyteen ja sosiaaliseen suojeluun liittyviä järjestelmiään, sekä valtavirtaistamisen periaate. Euroopan sosiaalirahaston ja sosiaalipoliittisessa ohjelmassa laaditun poliittisen kehyksen välistä yhteyttä vahvistetaan. Euroopan sosiaalirahasto tukee jäsenvaltioiden politiikkoja, joilla Euroopan työllisyysstrategian yhteydessä annetut suuntaviivat ja suositukset sekä Euroopan unionissa sovitut sosiaaliseen osallisuuteen liittyvät tavoitteet pannaan täytäntöön.

³ KOM(2005)12.

Euroopan sosiaalirahasto investoi suoraan Euroopan tasolla sovittujen ja jäsenvaltioissa valmisteltujen politiikkojen täytäntöönpanoon. Se tarjoaa konkreettista eurooppalaista lisäarvoa ja ottaa huomioon kunkin maan tilanteen. Koulutukseen sijoittaminen ja sosiaalisen pääoman edistäminen lisäävät luottamusta ja edistävät kumppanuuksia vaikuttaen merkittäväällä tavalla taloudellisten, sosiaalisten ja työllisyystavoitteiden toteuttamiseen. Niiden avulla voidaan kuroa umpeen uudistusten täytäntöönpanossa havaittuja viiveitä.

Sosioekonomiset erot ovat suuret niissä jäsenvaltioissa ja niillä alueilla, joilla on oikeus saada tukea ehdotetusta ”Lähentyminen” -otsakkeesta, eikä kasvu- ja koheesiotavoitteita voida saavuttaa ilman yhteisön rahoitusta. Niissä jäsenvaltioissa, jotka tulevat saamaan rahoitusta ehdotetusta otsakkeesta ”Alueellinen kilpailukyky ja työllisyys”, Euroopan sosiaalirahasto tulee toimimaan katalysaattorina ja tukemaan myös kokemustenvaihtoa.

Sosiaalipoliittisen ohjelman keskinäinen täydentävyys sekä Lissabonin strategian väliarvioinnin että kestävän kehityksen strategian kanssa edellyttää sen liittämistä muihin yhteisön politiikkoihin, kuten sisämarkkina-, teollisuus-, kilpailu- ja kauppapolitiikkaan. Tämä lähestymistapa edellyttää, että sosiaaliset ja työllisyysnäkökohdat otetaan täysimääräisesti huomioon muissa yhteisön politiikoissa ja päinvastoin. Komission kehittämä yhtenäinen vaikutustenarviointimenetelmä tarjoaa tässä yhteydessä mainion menetelmän. Sosiaalipoliittinen ohjelma noudattaa tältä osin perustuslakiehdotuksessa tärkeänä pidettyä yhtenäistä lähestymistapaa.

1.3. Menestyksen kolme edellytystä

Sosiaalipoliittinen ohjelma voi onnistua ainoastaan, jos siinä otetaan kaikki eurooppalaiset väestönsosat huomioon: muutoksen on perustuttava uuteen sukupolvien väliseen lähestymistapaan. Työllisyyteen, yhteisvastuullisuuteen ja sosiaaliseen osallisuuteen liittyviä tavoitteita ei myöskään voida erottaa globalisoituneesta taloudesta, jossa Euroopan kilpailukyky ja kiinnostavuus punnitaan. Tällainen avoimuus molempiin suuntiin edellyttää kaikkien osapuolten vahvaa ja aktiivista osallistumista

1.3.1. Sukupolvien välinen lähestymistapa: mahdollisuuksia nuorille

1.3.1.1. Vihreä kirja sukupolvien välisestä ulottuvuudesta

Euroopan väestörakenteessa tapahtuneet muutokset, tarve mukauttaa sosiaaliturva- ja eläkejärjestelmät näihin muutoksiin sekä näiden asioiden huomioon ottaminen maahanmuuttoon liittyvissä ongelmissa ovat suuria kysymyksiä.

Siksi on ajankohtaista selvittää sukupolvien välisiin suhteisiin ja perheiden asemaan liittyvät tulevaisuuden haasteet. Komissio esittää tätä varten vuodeksi 2005 vihreää kirjaa sukupolvien välisestä ulottuvuudesta.

Vihreä kirja sukupolvien välisestä ulottuvuudesta: Euroopan väestörakenteen muutokset ja niiden seuraukset

1.3.1.2. Euroopan nuorisaloite

Sitoutuminen nuorisoon ja sukupolvien välisestä dynaamisesta suhteesta huolehtiminen merkitsee luottamista tulevaisuuteen ja luopumista ikääntymiseen liittyvästä skeptisistä. Euroopan nuorisaloite on osoitus tästä.

Työmarkkinaosapuolten sitoutuminen sukupolvien välisen kumppanuuden muodossa, josta ne ovat jo ilmoittaneet, on tärkeä osa aloitetta, samoin kuin nuorisonäkökulman sisällyttäminen työllisyyteen ja sosiaaliseen osallisuuteen liittyviin strategioihin.

Sukupolvien välinen kumppanuus: osa Euroopan nuorisoaloitetta

1.3.2. Muutoskumppanuus

Viranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan välinen kumppanuus on yksi yhteisön politiikan onnistumisen avaintekijöistä. Eurooppa-neuvosto kannustaa uudistuksiin ryhtymistä ja kehotti maaliskuussa 2004 jäsenvaltioita perustamaan muutoskumppanuuksia.

Lisäksi on tarpeen laatia väliarviointi siitä, miten yhteisön politiikkojen täytäntöönpanossa on edistytty, kun kaikki toimijat ovat osallistuneet siihen. Sitä varten komissio ehdottaa seuraavaa:

Järjestetään vuosittain foorumi, johon asianomaiset tahot osallistuvat ja jossa arvioidaan sosiaalipoliittisen ohjelman täytäntöönpanoa

1.3.3. Ulkoinen ulottuvuus

Globalisaation sosiaalisia näkökohtia käsittelevän maailmankomission raportti ja komission omat ehdotukset luovat hyvän pohjan edistystä merkittävästi globalisaation sosiaalisten näkökohtien vahvistamisessa.

- Sosiaalipoliittisessa ohjelmassa pyritään hyödyntämään mahdollisuuksia vaihtaa EU:n ja sen kumppanien välisiä kokemuksia taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen läheisestä yhteydestä siten, että ulkomaankaupan vaikutus kilpailukykyyn otetaan huomioon yhtäältä ehdokasmaiden kanssa, naapurimaiden kanssa ja muiden kolmansien maiden, kuten teollisuusmaiden (Yhdysvallat, Japani) kanssa, kehittyvien talouksien (Kiina, Brasilia, Intia, Etelä-Afrikka) kanssa sekä kehitysmaiden kanssa, ja
- toisaalta kansainvälisten organisaatioiden, kuten kansainvälisen työjärjestön ILO:n, OECD:n sekä YK:n kanssa sekä talouspolitiikkaa ohjaavien järjestöjen (Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n, Maailmanpankin ja WTO:n) kanssa, jotta globalisaation sosiaalinen ulottuvuus ja kestävä kehityksen sosiaalinen pilari voidaan ottaa paremmin huomioon.

Hyväksyttävien työolojen edistämisestä olisi tehtävä maailmanlaajuinen tavoite kaikilla tasoilla kuten globalisaation sosiaalisia näkökohtia käsittelevä maailmankomissio esittää. Tavoite on kirjattu vuosituhannen kehitystavoitteiden, Kööpenhaminassa pidetyn maailman sosiaalisen kehityksen huippukokouksen sitoumusten ja talouspolitiikan ohjausjärjestelmän toteuttamisen yhteyteen.

Lisäksi komissio perustaa osastojenvälisen ryhmän edistääkseen työllisyyteen, sosiaalipoliittikkaan ja hyväksyttäviin työoloihin liittyvän ulkoisen ulottuvuuden huomioon ottamista.

Eurooppalaisen sosiaalisen mallin sisällyttäminen ulkoisiin toimiin ja vuoropuheluihin kahdenvälisellä, alueellisella ja monenvälisellä tasolla

Hyväksyttävien työolojen edistäminen maailmanlaajuisena tavoitteena kaikilla tasoilla

2. PRIORITEETTIALUEET

2.1. Tavoitteena täystyöllisyys: työnteosta realistinen vaihtoehto kaikille, työn laadun ja tuottavuuden lisääminen sekä muutoksen ennakointi ja hallinta

Tavoitteena täystyöllisyys

Euroopan työllisyysstrategian uudistettu kierros vuonna 2005 Lissabonin strategian väliarvioinnin yhteydessä

Euroopan sosiaalirahasto (ESR) lähentymisen, työllisyyden ja kilpailukyvyn edistäjänä

Muutoksen ennakointi ja myönteinen hallinta: strateginen lähestymistapa

Päästäkseen Lissabonin strategian kasvua ja työllisyyttä koskeviin tavoitteisiin Eurooppa tarvitsee entistä enemmän aktiivisia ja tuottavia työntekijöitä. Näin tuetaan pitkän aikavälin taloudellista kasvua, torjutaan työttömyyttä ja alueellisia eroavuuksia sekä edistetään sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Euroopan on siis vaikutettava samalla kertaa työpaikkojen määrään ja laatuun sekä työn tuottavuuteen. Lisäksi on pohdittava keinoja käsitellä taloudellisista syistä tapahtuvaa muuttoliikettä.

Komissio on ehdottanut osana Lissabonin strategian väliarviointia uudistettua kierrosta, joka sisältää uudet suuntaviivat ja luo yhteyden talouspolitiikan yhteensovittamisen rationalisoinnille Euroopan tasolla. Työllisyyttä käsittelevän Wim Kokin työryhmän vuonna 2003 ehdottamat neljä prioriteettia (raportti ”Jobs, jobs, jobs”) ovat kierroksen keskeisiä asioita, ja niillä pyritään:

- lisäämään työntekijöiden ja yritysten sopeutumiskykyä
- saamaan lisää ihmisiä työmarkkinoille ja pitämään heidät siellä
- lisäämään ja tehostamaan henkilöresursseja
- varmistamaan uudistusten tehokas täytäntöönpano parantamalla hallintotapoja.

Euroopan työllisyysstrategian hallinnoinnin parantamiseksi komissio aikoo vuonna 2006 ehdottaa Euroopan sosiaalirahaston toimijoille suunnattua tiedotustoimea. Vuosina 2006–2007 komissio käynnistää tiedotuskampanjan, joka suunnataan kansallisille parlamenteille ja muille asiaan liittyville toimijoille kaikilla tasoilla.

Taloudellisen yhdentymisen ja maailmanlaajuisen kilpailun lisääntyessä Euroopan unionin on kyettävä ennakoimaan, kannustamaan ja hallitsemaan taloudellisia muutoksia tehokkaammin. Muutosvauhti nopeutuu koko ajan: uudelleenjärjestelyjen, hajauttamisen, toimintojen ulkoistamisen ja jopa deindustrialisaation merkitys kasvaa.

Kokemus on osoittanut, että aktiivinen lähestymistapa on sekä välttämätön että mahdollinen. Komissio laatii sen vuoksi seuraavan neljän kohdan strategian, jonka tavoitteena on:

- lisätä rakennemuutoksia kannustavien ja niihin liittyvien eurooppalaisten politiikkojen keskinäistä vuorovaikutusta; sitä varten komissio aikoo perustaa korkean tason foorumin, joka suunnataan kaikille osapuolille ja muille toimijoille
- lisätä työmarkkinaosapuolten osallistumista erityisesti rakenneuudistuksia sekä eurooppalaisista yrityskomiteoista annetun direktiivin (94/45/EY) tarkistamista koskevan työmarkkinaosapuolten kuulemisen toisessa vaiheessa.
- lisätä synergiaa rahoituspolitiikan ja siinä käytettyjen välineiden, erityisesti Euroopan sosiaalirahaston välillä
- vahvistaa Euroopan työllisyysstrategian sekä oikeudellisten kehysten ja työmarkkinaosapuolten tekemien sopimusten välistä yhteyttä; näin voidaan lisätä työvoiman sopeutumiskykyä, tukea elinikäiseen oppimiseen perustuvaa koulutuspolitiikkaa ja nykyaikaistaa työn organisointia.

Uutta pontta teollisiin suhteisiin

Lainsäädäntö kehittyy

Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu avainasemassa

Yritysten sosiaalisen vastuun lisääminen

Dynaamisessa taloudessa syntyy uusia työn muotoja, esimerkiksi taloudellisesti riippuvainen työ ja määräaikainen työ.

Kun otetaan taloudellinen yhdentymisen huomioon, eurooppalainen taso tuo tärkeää lisäarvoa suhteessa kansallisen tason pyrkimyksiin.

Komissio ehdottaa vihreän kirjan antamista työoikeuden kehittämiseksi. Komissio aikoo analysoida siinä uusien työmuotojen nykyisiä suuntauksia ja sitä, miten työlaainsäädännöllä voitaisiin vaikuttaa kehitykseen ja tarjota entistä varmempaa ympäristöä, joka suosisi tällaisia työmarkkinoiden muutoksia. Asiakirjan avaama keskustelu voisi johtaa nykyisten sääntöjen yksinkertaistamista ja nykyaikaistamista koskeviin ehdotuksiin.

Komissio tekee vuonna 2005 ehdotuksen työntekijöiden henkilötietojen suojaa koskevaksi aloitteeksi. Komissio aikoo myös Lissabonin strategian väliarvioinnin mukaisesti parantaa sääntelyä ja tehdä ehdotuksen direktiivien 2001/23/EY (yritysten luovutukset) ja 98/59/EY (työntekijöiden joukkovähentäminen) saattamiseksi ajan tasalle sekä työntekijöille tiedottamisesta ja työntekijöiden kuulemisesta annettujen säännösten kodifioimiseksi.

Työterveyden ja -turvallisuuden osalta komissio tekee ehdotuksen uudeksi strategiaksi vuosiksi 2007–2012. Ennaltaehkäisy kannattaa: työtapaturmien ja ammattitautien väheneminen lisää tuottavuutta, pienentää kustannuksia, parantaa työn laatua ja on osoitus Euroopan inhimillisen pääoman arvostamisesta. Uudessa strategiassa olisi paneuduttava uusiin ja tuleviin riskeihin sekä työturvallisuuden vähimmäistason turvaamiseen erilaisissa työtilanteissa ja niiden työntekijöiden osalta, joiden turvan taso ei ole riittävä. Nykyistä

ohjelmaa arvioimalla voidaan tarkemmin määritellä näitä uusia tilanteita. Ennaltaehkäisevien palvelujen laatuun, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvään koulutukseen ja muihin välineisiin olisi kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta terveys- ja turvallisuusstandardien noudattamista voidaan parantaa. Täytäntöönpanon laadun tärkeyden vuoksi komissio pyrkii edelleen valvomaan lainsäädännön saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä sekä sen täytäntöönpanoa. Tehokas täytäntöönpano edellyttää lisäksi, että kaikilla asianosaisilla on valmiudet kantaa vastuu tehtävistään. Euroopan sosiaalirahastolla on avainasema viranomaisten ja työmarkkinaosapuolten valmiuksien kehittämisessä.

Komissio kannustaa edelleen työmarkkinaosapuolia ottamaan osaa Lissabonin strategian väliarviointiin, muun muassa tekemällä sopimuksia kaikilla tasoilla.

Työmarkkinaosapuolten autonomiaa kunnioittaen komissio jatkaa alojen välisen ja alakohtaisen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun edistämistä, erityisesti lisäämällä logistista ja teknistä tukea ja järjestämällä EY: perustamissopimuksen 138 artiklaan perustuvia kuulemisia.

Komissio jatkaa edelleen yritysten sosiaalisen vastuun edistämistä. Tähän liittyvien käytäntöjensä tehokkuuden ja uskottavuuden lisäämiseksi komissio esittää yhteistyössä jäsenvaltioiden ja muiden asiaan liittyvien osapuolten kanssa aloitteita, joiden tarkoituksena on edistää yritysten sosiaalisen vastuun kehittämistä ja läpinäkyvyyttä.

Tavoitteena eurooppalaiset työmarkkinat

Valinnainen eurooppalainen kehys valtioiden rajat ylittäviä työehtosopimusneuvotteluja varten

2006 , Euroopan työntekijöiden liikkuvuuden teemavuosi

Tavoitteena on luoda tehokkaasti toimivat, aidot eurooppalaiset työmarkkinat poistamalla niiden suorat ja välilliset esteet ja laatimalla politiikkoja, joiden avulla asianomaiset toimijat pystyvät hyödyntämään eurooppalaista työmarkkina-aluetta parhaiten. Komission tekee Lissabonin strategian väliarvioinnin mukaisesti ehdotuksia työvoiman liikkuvuuden esteiden poistamiseksi erityisesti ammatillisten eläkejärjestelmien osalta.

Euroopan unionissa on merkittävät resurssit parantaa laatua ja tuottavuutta taloudellisten toimijoiden entistä intensiivisemmän yhteistyön avulla.

Vapaaehtoisen kehyksen tarjoaminen valtioiden rajat ylittävälle työehtosopimusneuvottelulle joko yritys- tai sektoritasolla voisi auttaa yrityksiä ja eri sektoreita hallitsemaan työn organisointiin, työllisyyteen, työoloihin ja koulutukseen liittyviä haasteita. Se antaisi työmarkkinaosapuolille mahdollisuuden lisätä valmiuksiaan rajatylittävällä tasolla. Se tarjoaisi myös innovatiivisen välineen, joka helpottaisi muuttuviin olosuhteisiin sopeutumista ja tuottaisi kustannustehokkaita valtioiden rajat ylittäviä ratkaisuja. Tämä lähestymistapa liittyy kiinteästi jo Lissabonin strategiassa vahvistettuun muutostumppanuutta koskevaan prioriteettiin.

Komissio aikoo antaa ehdotuksen, jonka tavoitteena on antaa työmarkkinaosapuolille mahdollisuus vakiinnuttaa rajatylittävät työehtosopimusneuvottelut ja niiden tulokset. Mahdollisuus on olennaisen tärkeä, mutta sen käyttö on vapaaehtoista ja riippuu täysin työmarkkinaosapuolten halusta käyttää sitä.

Henkilöiden vapaa liikkuvuus on yksi perusvapauksista ja tärkeä taloudellisen mukauttamisen väline. Liikkuvuutta voisi helpottaa vahvistamalla Euroopan työnvälitysverkostoa. Siihen liittyy kuitenkin useita erityiskysymyksiä, kuten uusien jäsenvaltioiden työntekijöitä koskeva siirtymäaika sekä sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamissäännösten vahvistaminen ja yksinkertaistaminen.

Komissio perustaa vuonna 2005 kaikkien jäsenvaltioiden edustajista koostuvan korkean tason ryhmän, jonka tehtävänä on arvioida laajentumisen vaikutusta liikkuvuuteen sekä viimeksi tapahtuneen laajentumisen yhteydessä sovittujen siirtymäaikojen toimivuutta. Näin saadaan taustatietoa raporttiin, jonka komissio laatii vuoden 2006 alussa neuvostolle siirtymäaikoja koskevia päätöksiä varten.

Komissio tekee myös tutkimuksia, joiden avulla pyritään seuraamaan laajentumisen jälkeistä muuttoliikettä ja hyödyntämään tietoa tulevia laajentumisia ajatellen.

Yhteisön säännösten uudistamista ja mukauttamista jatketaan edelleen tekemällä muutoksia sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annettuihin asetuksiin (asetukset (ETY) N:o 1408/71, (EY) N:o 883/2004 ja (ETY) N:o 574/72).

2.2. Tavoitteena yhteisvastuullisempi yhteiskunta: yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikille

Sosiaalisen suojelun nykyaikaistaminen on Lissabonin strategian väliarvioinnin avaintekijä
Avoimen koordinoitimenetelmän käynnistäminen terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon alalla

Kaikki jäsenvaltiot ovat sitoutuneet sosiaalisen suojelun järjestelmiensä uudistamiseen pitkällä aikavälillä. Avoin koordinoitimenetelmä tarjoaa yhteisiä tavoitteita, mutta jättää toteutustavan ja -keinot kunkin jäsenvaltion valittavaksi. Euroopan sosiaalirahasto vaikuttaa osallisuuteen liittyvien politiikkojen täytäntöönpanoon kentällä.

Menetelmää sovellettiin ensin syrjäytymisen ja köyhyyden torjuntaan (vuodesta 2000) ja sen jälkeen eläkkeisiin (vuodesta 2002), ja eri osapuolet (kansalliset hallitukset, työmarkkinaosapuolet, kansalaisyhteiskunta sekä alueelliset ja paikalliset toimijat) ovat vahvistaneet sen laajalti. Ne ovat lisäksi kehottaneet ottamaan avoimen koordinoitimenetelmän käyttöön terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon alalla vuodesta 2006 alkaen, jotta uudistukset voidaan rakentaa kolmen yhteisen teeman eli yleisen saatavuuden, laadun ja rahoituksen kestävyuden ympärille. Täytäntöönpanon laatua pitäisi vielä parantaa kansallisten uudistusten tehostamiseksi. Komissio ehdottaa avoimen koordinoitimenetelmän täytäntöönpanon järjeistämistä ja yksinkertaistamista. Järjeistämiseen sisältyy yhteisiä tavoitteita koskevan luettelon laatiminen kolmesta aihealueesta eli osallisuudesta, eläkkeistä ja terveydenhuollosta, ja siihen sisältyy horisontaalisia tavoitteita, kuten yhdenvertaiset mahdollisuudet ja pääsy työmarkkinoille.

Köyhyyden torjunta ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen

Yhteisön aloite vähimmäistoimeentulojärjestelmiä koskevista järjestelmistä ja työmarkkinoilta syrjäytyneiden integrointi

2010 – Euroopan teemavuosi köyhyyden ja syrjäytymisen torjumiseksi

Köyhyydessä olevien tai pitkäaikaisesta köyhyydestä kärsivien (laajentuneen) EU:n kansalaisten määrä oli vuosikymmenen alussa erittäin korkea: köyhyysriskin osalta 15 prosenttia ja köyhyyden osalta 9 prosenttia. Reaalisten mahdollisuuksien puuttuminen estää ihmisiä osallistumasta täysipainoisesti yhteiskuntaan. Köyhyyden jatkuminen sukupolvesta toiseen sulkee heikossa asemassa olevat pysyvästi yhteiskunnan ulkopuolelle, mikä on sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväntöntä. Tämä osoittaa, että haasteet ovat edelleen valtavat, vaikka kattavia strategioita on toteutettu kaikkialla ja vaikka köyhyyden monitahoisuus on otettu niissä huomioon.

Uudessa sosiaalipoliittisessa ohjelmassa komissio jatkaa kansallisesta vähimmäistoimeentulosta käytävää keskustelua, jonka se sitoutui aloittamaan edellisen sosiaalipoliittisen ohjelman aikana. Avoimen koordinoitimenetelmän rohkaisemina jäsenvaltiot ovat jo aloittaneet kansallisten vähimmäistoimeentulojärjestelmien tehostamisen. Suuri määrä ihmisiä on kuitenkin edelleen suurissa vaikeuksissa, ilman työtä ja kansallista vähimmäistoimeentuloa.

Vuodesta 2005 alkaen komissio käynnistää kuulemismenettelyn nykyisten säännösten tehottomuuden syistä. Komissio kuulee erityisesti niitä työmarkkinaosapuolia, jotka ovat mukana toteuttamassa osallisuutta koskevia toimenpiteitä työmarkkinoiden kautta, mikä voisi johtaa uusien mahdollisuuksien luomisen kannalta konkreettisiin toimenpiteisiin. Komissio aikoo lisäksi ehdottaa vuoden 2010 nimeämistä Euroopan teemavuodeksi köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi. Vuoden aikana tarkoituksena on mitata kymmenvuotiskauden aikana tapahtunutta edistystä niin, että heikoimmassa asemassa olevan väestön erityishaavoittuvuus otetaan huomioon.

Monimuotoisuuden ja syrjimättömyyden edistäminen

Strateginen lähestymistapa syrjinnän torjuntaan (2005)

2007 – Euroopan yhdenvertaisten mahdollisuuksien teemavuosi

Uusi vaihe miesten ja naisten tasa-arvon edistämiseksi: Euroopan tasa-arvoinstituutti

Euroopan unioni toimii alkuunpanijana yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanossa. Se on ollut edelläkävijänä naisten ja miesten tasa-arvon alalla ja myötävaikuttanut jäsenvaltioissa tapahtuvaan edistykseen. Syrjinnän torjunta perustuu perusoikeuksiin ja siinä suositaan eurooppalaisten välineiden synergiaa.

Komissio julkaisi vuonna 2004 vihreän kirjan ”Tasa-arvo ja syrjimättömyys laajentuneessa Euroopan unionissa”, johon tuli yli 1500 vastausta, ja sen jatkoksi komissio antaa vuonna 2005 tiedonannon, jossa se muotoilee suunnitelmissaan olevaa poliittista lähestymistapaa ja uusien toimien poliittista kehystä sekä tarkastelee EU:n nykyistä oikeudellista kehystä täydentävien aloitteiden toteutettavuutta ja asiaankuuluvuutta. Tiedonannossa käsitellään myös vähemmistöjen, erityisesti romanien, tilannetta.

Komissio aikoo nimetä vuoden 2007 Euroopan yhdenvertaisten mahdollisuuksien teemavuodeksi. Sen avulla voidaan tuoda esiin aiheen tärkeyttä ja saavutettuja tuloksia sekä osoittaa monimuotoisuuden edut taloudelle ja eurooppalaiselle yhteiskunnalle.

EU on toiminut määrätietoisesti sukupuolten tasa-arvon alalla. Edistyksestä huolimatta ongelmia on edelleen sellaisilla alueilla, kuten sukupuolten palkkaerot, naisten pääsy työmarkkinoille ja osallistuminen niihin, koulutus, urakehitys, perheen ja työelämän yhteensovittaminen sekä päätöksentekoon osallistuminen. Vuosien 2000–2005 strategiaa koskevan toimintaohjelman päättyessä komissio laatii politiikan tulevasta kehityksestä tiedonannon, jossa se aikoo ehdottaa toimia edellä mainittujen heikkouksien korjaamiseksi. Komissio aikoo lisäksi antaa vuosittaisen kertomuksensa Eurooppa-neuvoston kevään huippukokoukselle.

Kesäkuussa 2004 pidetty Eurooppa-neuvosto kehotti perustamaan Euroopan tasa-arvoinstituutin. Komissio tekee pian ehdotuksen asiasta. Instituutti tulee toimimaan tietojenvaihdon ja hyvien käytäntöjen levittämisen keskuksena. Instituutin tarkoituksena on myös avustaa komissiota ja jäsenvaltioita miesten ja naisten tasa-arvon edistämistä koskevien yhteisön tavoitteiden täytäntöönpanossa ja sisällyttämisessä yhteisön politiikkoihin.

Vammaisten yhtäläisten mahdollisuuksien osalta komissio esittää toimintasuunnitelmansa uudet painokset ja julkaisee joka toinen vuosi Euroopan vammaisten teemapäivillä kertomuksen vammaisten tilanteesta.

Yleishyödylliset sosiaalipalvelut

Tavoitteena yleishyödyllisten sosiaalipalvelujen ominaispiirteiden ja aseman selkeyttäminen.

Vuonna 2004 yleishyödyllisiä sosiaalipalveluja koskevassa valkoisessa kirjassa antamansa ilmoituksen mukaisesti komissio antaa vuonna 2005 tiedonannon selventääkseen kehystä, jossa yleishyödylliset sosiaalipalvelut toimivat ja jossa niitä voidaan nykyaikaistaa. Tiedonannossa laaditaan luettelo yleishyödyllisten palvelujen tarjoamiseen liittyvistä yhteisön politiikoista. Lisäksi siinä kuvataan, miten kyseiset palvelut on organisoitu ja miten ne toimivat. Tarkoituksena on edistää niiden nykyaikaistamista ja laadun parantamista ottaen huomioon eri alat.

Valtion tukien osalta komissio antaa vuonna 2005 perustamissopimuksen 86 artiklan 3 kohtaan perustuvan päätöksen sekä yleishyödyllisten taloudellisten palvelujen rahoituksen yksityiskohtia koskevan yhteisön kehyksen. Asiakirjoissa tarkennetaan edellytykset, joilla yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja varten myönnetyt valtion tuet katsotaan yhteisön säännösten kanssa yhteensopiviksi. Parhailtaan käynnissä olevien kuulemisten osalta komission aikomuksena on antaa myös vapautus ilmoitusvelvoitteesta koskien tietynmääräisiä julkisen palvelun korvauksia. . Myös sairaaloihin ja sosiaaliseen asuntotuotantoon voitaisiin soveltaa erityisehtoja. Käytännössä tällaisesta päätöksestä hyötyisi suurin osa yleishyödyllisiin taloudellisiin palveluihin kuuluvista sosiaalipalveluista.